Anglosakson Masonluğu ve Türkiye'deki Liberal Masonluk Üzerine Bir Karşılaştırma

Murat Özgen Ayfer

1999

Bu çalışma, tarihine bakılırsa, günümüzden 23 yıl önce yapılmıştır.
2015 yılında www.masonpedia.com adlı internet sitesinde yayınlanmıştır.
Orijinal adı "Anglosakson Masonluğu ve Bizim Masonluğumuz" biçimindedir.
Bu sunumda "Bizim Masonluğumuz" yerine Türkiye özelliğinde olmak üzere
"Liberal Masonluk" terimi kullanılarak
bir genelleştirme yapılmasına çalışılmıştır.

Zaman öyle hızlı akmakta ve o kadar çok değişiklik olmaktadır ki,
belki bu anlatımlar üzerinde de yer yer düzeltmeler yapmak gerekir.

Bu konuya girerken önce birkaç tanım yapmalıyız.

Anglosakson Masonluğu nedir?

İngiltere'yi Spekülatif Masonluğun geleneksel merkezi, **İngiltere Birleşik Büyük Locası**'nı da **"**ana büyük loca" olarak benimseyen mason kuruluşlarının topluluğuna ve bu kuruluşların örgütsel sistemine Anglosakson Masonluğu denmektedir.

"Türkiye'deki Liberal Masonluk" denince bununla ne demek istiyoruz?

Bu terimi dar bir görüş açısıyla ***"Özgür Masonlar Büyük Locası'nda izlenen masonik sistem ve benimsenen Masonluk anlayışı"*** olarak tanımlayabilirdik. Ancak böyle yapılırsa, sanki ***"Kadın Mason Büyük Locası"*** ihmal edilmiş gibi bir izlenim doğabilir. Amaçları, ilkeleri ve çalışmalarında uyguladıkları yöntemler bakımından Özgür Masonlar Büyük Locası ile Kadın Mason Büyük Locası arasında kayda değir bir fark olmadığına göre, bu terimi ***"Türkiye'deki özgürlükçü, bilimsel ve insancı yaklaşımlı, evrimci Masonluk"*** ile özdeşleştirebiliriz.

Acaba bu terimi **"Türk Masonluğu"** ya da **"Türkiye'deki Masonluk"** ile özdeşleştirirsek nasıl olur?

Keşke olabilseydi… Nitekim 1970 yılı öncesine kadar öyleydi. Fakat 1966 yılındaki ayrışma sonrasında Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası Anglosakson Masonluğu doğrultusunda ilerlemeyi sürdürdü ve yapılan girişimlerin sonunda İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın bu büyük locayı düzenli olarak tanımasıyla birlikte Türk Masodnluğu'nda artık "bölünme" denilebilecek bir olgu ortaya çıktı.

Bu nedenle Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar büyük locasının tutumu ve tarzı bundan böyle dünyadaki Anglosakson Masonluğu kapsamına girmiş oldu.

Gerçi Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın üyeleri, kendi kurumlarının kâğıt üzerinde kabullenmiş olduğu birtakım ilkeler ve buna bağlı olarak yönetsel organların ister istemez takındığı tutum ile localarında uygulanan çalışma yöntemlerinin bir bölümünün diğer iki büyük locaya oranla farklı olsa bile, aslında onlar da özgürlükçüdür. Onların yaklaşımları da bilimsel ve insancıdır, onlar da Masonlukta evrimden yanadır ama konu ilkeler hele bir de "düzen" (intizam) kavramı üzerinde yoğunlaşınca, ortaya uzlaşması zor durumlar çıkmaktadır.

Bundan böyle kolaylık olması için bu üç büyük locanın adlarını ÖMBL, KMBL ve HKEMBL şeklinde kısaltmalarıyla kullanalım.

Başka ülkelerde de Türkiye'deki masonlarla aynı ülküyü paylaşan, aynı tutumu benimseyen, aynı yöntemlerle çalışan masonlar vardır.

Bununla birlikte dünya yüzündeki kimi masonların hem de büyük çoğunluğunun, gerek bireysel gerekse örgütsel boyutta olmak üzere, Masonluğun evrensel amaçları bakımından aynı görüşte olanlar varsa bile, benimsedikleri ilkeler ve çalışmalarında uyguladıkları yöntemler bakımından hayli fark sergiledikleri rahatça söylenebilir. Bir diğer deyişle, tanımını hangi kapsamda yapmış olursak olalım, dünya yüzünde bir yanda Liberal, diğer yanda hiç de öyle olmayan geleneksel nitelikle bir Masonluk vardır.

Bir diğer deyişle Liberal Masonluk dışındakilerin tümünü Anglosakson Masonluğu olarak nitelemek doğru olmaz. Liberal Masonluk Anglosakson Masonluğu ile uyuşmaz ve örtüşmez ama her ikisinin de örtüşmediği başka tür Masonluklar da vardır.

Buradaki konumuz ise, özellikle belirtilmediği sürece Anglosakson Masonluğu ile sınırlıdır.

Fotoğraf: 1902 Loca oturumu sonrası. Sunu konusu: Kölelik teşkilatları.
Kaynak: Kongre Kütüphanesi Baskı ve Fotoğraf Grubu Washington, D.C. U.S.A.

Anglosakson Masonluğu kolayca tanımlanabilir. Liberal Masonluğun tanımı ise daha zor.

Masonların dinsel görüş ve inançlarında kesinlikle ve sınırsız bir şekilde özgür olduklarını benimseyen, bu nedenle tüzük, ritüel ve öğretimlerinde teist ya da dogmatik görüşlere yer vermeyen, insancı (hümanist) amaç ve ilkeleri öncelikli tutan mason kuruluşları, toplulukları ve sistemleri genel olarak "Liberal Masonluk" adıyla anılır.

Şimdi burada "tüzük, ritüel ve öğretimlerinde teist ya da dogmatik görüşlere yer vermeyen…" diye bir söz var. Bundan anlaşıldığına göre, tüzük, ritüel ve öğretimlerinde teist ya da dogmatik görüşlere yer veren mason örgütlerinin varlığı söz konusu… İşte bu örgütlerin uyguladığı Masonluk için Anglosakson Masonluğu denilemez ama "Liberal Masonluk" da denilemez.

Gene buradan anlaşıldığına göre Liberal Masonlukta tek tip bir tüzük, tek tip bir ritüel ve başka yerlerde de tıpatıp aynı olan bir öğretim yok. Bunlar bir obediyanstan diğerine farklı olabiliyor. Eğer "Türkiye'deki Liberal Masonluğuk" terimini böylesine geniş bir kapsamda tanımlıyorsak, ÖMBL ve KMBL tarafından tüzük ve ritüellerdeki farklılıklar pek önemsenmeyip bunları geniş bir toleransla karşılamakta olmaları gerek… Bu toleransı gösterebiliyorlarsa sorun yok. Kaldı ki, onların göstereceği bu kurumsal tolerans Liberal Masonluk çerçevesinde yer almakta olan diğer obediyanslardan da beklenir. Göstermeyenler bu tanımın dışında kalır.

Bu noktada kısa bir süre durup şu **"obediyans"** terimine de bir bakmamız gerek. Çünkü bu terimi daha sonra da kullanmamız söz konusu olacak. İyi anlaşılmalı ve yanlış anlaşılmamalı.

Büyük loca bir obediyanstır. Çünkü büyük loca, "büyük bir loca" değildir. Büyük olsun, küçük olsun, locaların federatif bir şekilde bir araya gelip bir ortak yönetim oluşturmalarıyla belirir. Bu ortak yönetimi benimseyen localar ona bağlanır ve ona itaat eder. Bu nedenle ona obediyans denir. Sonradan obediyansa katılan başka localar da olur. Obediyans çok büyüyecek olursa, yönetim ve iletişim kolaylığı bakımından kendisine bağlı, sınırlı yetkili "ikincil" büyük localar oluşturabilir ya da bunların kurulmasına izin verebilir; bu ikincil örgütler de coğrafi konumuna göre "böle büyük locası" ya da "il büyük locası" olarak anılır. Onlar da sınırlı bir bölgedeki birer obediyans gibi olmakla birlikte "ana büyük loca" denilen merkezî obediyansa bağlıdırlar.

Fakat masonik yazın ve pratiklerde bir obediyans bundan ibaret değildir. Bir de büyük loca değil, "büyük doğu" (grand orient) olarak anılan obediyanslar vardır. üyeleri sadece erkekler ya da sadece kadınlardan oluşan kuruluşların yanı sıra bir de üyeleri hem kadın hem erkek olan karma localar ile karma büyük localar ve karma büyük doğular vardır. Her biri ayrı bir obediyans türüdür.

Karma localar ile karma obediyansları anlamak kolay "büyük doğu" türündeki obediyansın büyük locadan farkını iyice anlayabilmek bakımından biraz daha açıklama vermek gerek.

Bir büyük locaya bağlı localar sadece Masonluğun önceden belirlenmiş üç simgesel derecesi üzerinden çalışma yapar. Bu derecelerin ritüellerini büyük locanın ilgili yetkili organı belirler. Bir büyük doğuya bağlı localar ise ilgili yetkili organı onayı koşuluyla farklı ritlerde çalışabilir.

Fotoğraf: Liberal mason örgütlerinin Fransa'da bir toplu yürüyüşü.

Bu nedenle Liberal Masonluk'ta her tür obediyans bulunabilir ama Türkiye'deki Liberal Masonluk günümüzde sadece ÖMBL ve KMBL adlı iki obediyanstan oluşmaktadır.

Anglosakson Masonluğu bu bakımdan niçin farklı oluyor?... Bu mason topluluğu ve sistemi kapsamında masonların dinsel görüş ve inançlarında kesinlikle ve sınırsızca özgür oldukları benimsenmiyor mu?... Uygulanan ritüellerde ve bunların kapsamında yer alan öğretimlerde **teist** ya da **dogmatik** görüşler mi var?... İnsancı amaç ve ilkeler öncelikli tutulmuyor mu?

Bu, sanki Liberal Masonluk'tan başka türlü bir Masonluk olamazmış gibisinden, bilmezden gelircesine, hatta biraz alaycı bir tavır takınarak ortaya atılmış bir sorular dizisi oldu. Oysa Liberal Masonluğun uygulamadaki en önemli ilkelerinden biri, -az önce değinmiş olduğumuz üzere- toleranstır. Liberal Masonluk, kendinden başka türlü Masonlukları uygun bulmayabilir; yanlış görebilir ama onların varlıklarını yadsımaz ve onlara karşı değildir.

"Liberal Masonluktan başka türlü Masonluklar" sözünü ettiğimizde, bu kez ortaya şöyle bir yargı koymuş oluyoruz: Anglosakson Masonluğu ile Liberal Masonluk birbirinin tek karşıtı değildir. Dünya yüzünde bunlardan başka Masonluklar da vardır. Bunlar ne Liberal Masonluk ile ne de Anglosakson Masonluğu ile tam bir uyum içindedir.

Bu çalışmanın amacı dünyadaki tüm mason toplulukları, sistemleri ve yaklaşımlarını incelemek değil, sadece Anglosakson Masonluğu ile Türkiye'deki Liberal Masonluğu karşılaştırmak olduğuna göre, kapsamını da amacına uygun tarzda sınırlı tutmak gerekiyor.

Tanımlarına bakacak olursak, bunlardan biri, bir ***"mason kuruluşları topluluğu ve bunların örgütsel sistemi"***, diğeri ise ***"bir Masonluk anlayışı"***. Burada yapacağımız karşılaştırma niceliksel değil, niteliksel olduğuna göre, çalışmamızın başlığını daha belirgin olarak ortaya koyalım ve şöyle diyelim: Anglosakson Masonluğu'nda benimsenen Masonluk anlayışı ile Türkiye'deki Liberal Masonlukta benimsenen anlayışın karşılaştırılması.

Türkiye'de benimsenen Liberal Masonluk anlayışını evrensel nitelikli Liberal Masonluk ile kısmen özdeşleştirince, bunun nasıl bir Masonluk olduğunu ortaya koymuş olduk. Fakat **Anglosakson Masonluğu**'nda benimsenen anlayışa hiç değinmedik.

Bu bakımdan ortaya **"Tutucu Masonluk"** diye bir diğer kavram koyabiliriz.

Tutucu (Muhafazakâr) Masonluk, bu kurumun eskiden kalma ilke, yöntem ve kurallarının, özellikle dinsel inanç koşullarının, hiç değiştirilmeksizin yürürlükte kalması ve uygulanması gerektiğini savunan mason kuruluşları, toplulukları ve sistemlerinin genel adıdır.

Bu tür bir Masonluk anlayışının Liberal Masonluk ile uyuşmadığı açıkça ortadadır.

Liberal Masonluk ile Anglosakson Masonluğu da uyuşamadığına göre ***«Acaba Tutucu Masonluk ile Anglosakson Masonluğu örtüşüyor mu?»*** diye düşünülebilir.

Bu ayrıntıya girmeden önce Anglosakson Masonluğu'nun örgütsel yaklaşımını kısaca gözden geçirelim:

Anglosakson Masonluğu'na göre; *Masonluk dünya yüzünde tektir. Bununla uyumiçinde olmayan ve kendi yapıp etmelerini "Masonluk" olarak nitelendiren birtakım başka örgütlerin tutum, anlayış ve uygulamaları yer yer Masonluk ile benzerlikler göstermeyse de bunlar Masonluğun taklitleri olmaktan öteye gidemez. Bu tür örgütler haksız -hatta saldırgan- bir yaklaşımla Masonluğun adını kullanmaktadır. Bu töre dışı kullanım, dünya kamuoyunda birtakım yanılmalara neden olduğu için gerçek Masonluğa zarar vermektedir.*

Demek oluyor ki, Anglosakson Masonluğu'ndaki anlayış uyarınca kendilerinin uygun bularak onayladıkları kuruluşlardan başkası "Masonluk" adını kullanamaz. Böyle bir kuruluş isterse dünya yüzünde çeşitli örnekleri görülen **"paramasonik"** yani Masonluğa benzer örgütlerden biri olabilir. Adları başka türlü olan paramasonik örgütlerden hiçbiri bir "mason örgütü" olduğu iddiasında değildir. Bu yüzden de onlara denilebilecek bir şey yoktur. Fakat kimisi kendisinin bir mason örgütü olduğunu ileri sürerse, üstelik adının kapsamında "mason" sözcüğü geçerse, buna karşı çıkmak gerekir. Böyle bir durumda Masonluk, kendisini korumaya zorlanmış olmaktadır. Eğer böyle örgütler saygınlıklarını korumak ve sürdürmek istiyorlarsa, bir "mason örgütü" olduklarını ileri sürmekten ve Masonluğu taklit etmekten caymalı, kendilerine başka bir ad, başka bir sıfat bulmalıdırlar.

Bu durumda ister istemez şöyle bir soru doğuyor:

18. yüzyılın ilk çeyreğinde Londra'daki birtakım kişiler geleneksel bina inşaatı mesleği ve zanaatının yani özgün Masonluğun zayıflamasını fırsat bilip hatta özellikle zayıflatıp birkaç mason locasını ele geçirdikten hatta kurduktan sonra bunları birleştirerek oluşturdukları yeni örgütü **"Özgür Masonluk"** anlamına gelen bir adla donattıklarında ne denli haklıydılar?

Nitekim o tarihteki bu oluşum üzerine İngiltere'de geleneksel bina inşaatı meslek ve zanaatını sürdürmekte olan -sonradan **"operatif"** olarak nitelendirilmiş- mason locaları kızılca kıyameti koparmıştı. Günümüzdeki Masonluğun anlayışına göre bu ilk antimasonik girişimdi.

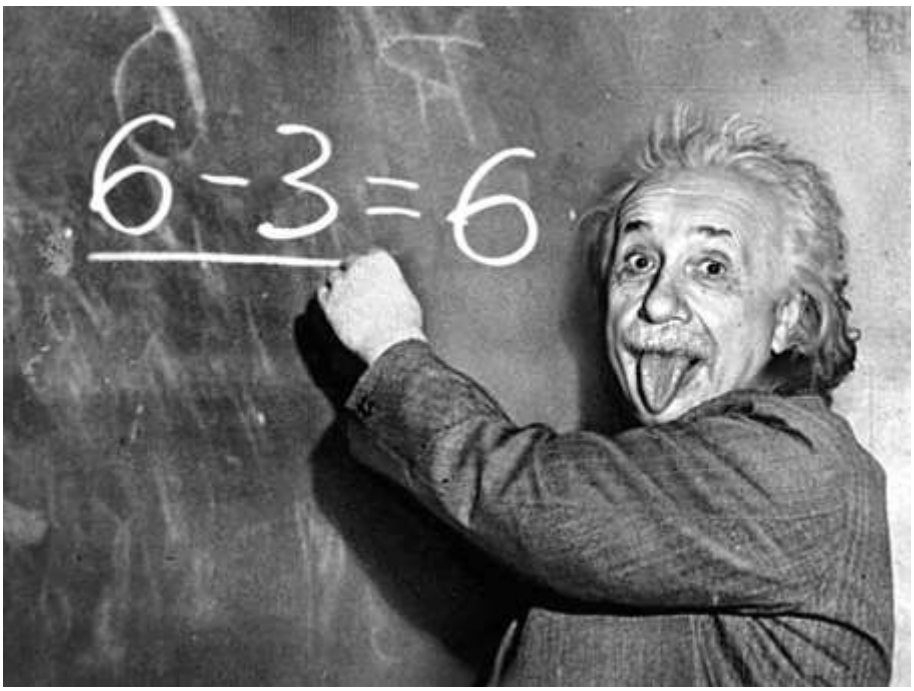

Günümüzdeki Masonluğun ilk örgütlenmesi sağlanır sağlanmaz böyle beklenmedik bir tepkiyle karşılaşılınca, üstelik bambaşka bir gerekçeyle bile olsa dinsel kurumlar da operatif locaların gösterdiği tepkiyi destekleyince, ortaya çözümlenmesi gereken bir sorun çıkmıştı: Şimdi ne yapılmalıydı?... Tepkileri umursamazlıkla karşılayarak, biraz da yönetsel egemenliği ellerinde tutanlara yani soylulara güvenerek, girişilmiş olan bu yeni yola devam edilmeli miydi, yoksa fincancı katırlarını daha da fazla ürkütmemek için birtakım ödünler mi verilmeliydi?

Kimisi bu iki tutumdan birini, kimisi diğerini benimseyince, üstelik her iki kanat da kendi tutum ve benimseyişlerinde diretip uzlaşmaya yanaşmayınca, geleneksel meslek ile doğrudan ilgisi olmayan bu yeni tür Masonluğun içindeki bölünme daha o tarihlerde belirdi.

Aslında, geleneksel bina inşaatı mesleği ve sanatını sürdürmekte olan locaların veryansın etmelerine kulak asan pek yoktu. Fakat sonradan **"spekülatif"** olarak nitelendirilecek bu yeni Masonluğun geleceğinde benimsenecek ilkelerin ve yöntemlerin şu aşamada görülmüş olan değişim ve gelişim temposu sürecek olursa, bunun nereye varacağı konusunda ciddî kuşkuları olanlar vardı. Bu gelişimin ve değişimin istenmedik boyutlara varmasından korkuyorlardı.

İpin ucunu ve kantarın topuzunu kendi ellerinden kaçırmak istemeyenler, Operatif Masonluğun yüzyıllardan beri süregelmiş olan yasa ve geleneklerini ortaya koydu. Mademki bu yeni örgüt **"Masonluk"** yapacaktı; o zaman bu geleneksel kurumun eskiden beri süregelen ilkelerine, kurallarına ve yöntemlerine bağlı kalınmalıydı.

İşte böylece **Spekülatif Masonluk**'ta günümüze kadar gelmiş olan iki kavram doğdu: **Eski Yükümlülükler** ile **Landmarklar**.

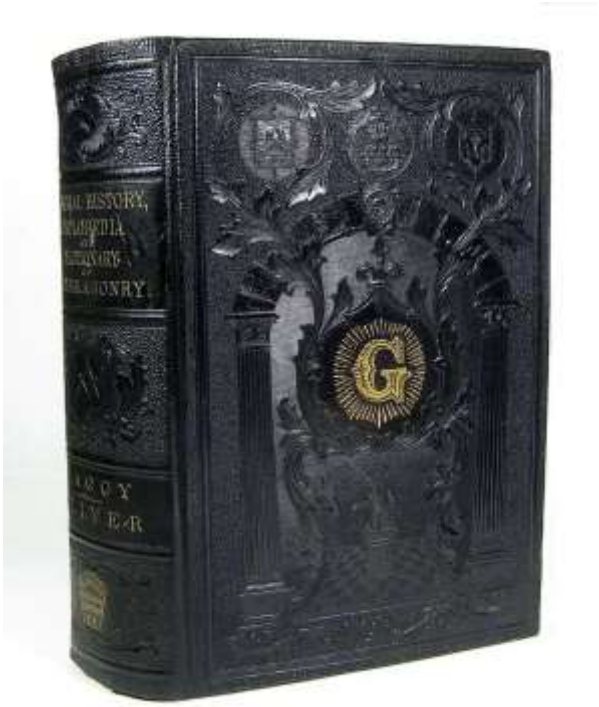

Görsel: Masonluk tarihi ansiklopedisi - 1870

Buradaki konumuzun kapsamı Spekülatif Masonluğun tarihini anlatmayı içermemeli… Fakat Anglosakson Masonluğu ile Türkiye'deki Liberal Masonluğu karşılaştırabilmek için yer yer tarihsel olgulara da değinmek gerekiyor.

İşin özeti şu: İngiltere'de 18. yüzyılın ilk çeyreğinin sonlarına doğru örgütlenmesini sağlamış olan Spekülatif Masonlukta, aradan on yıl bile geçmeden birbirine karşıt iki akım belirmişti. Bunlardan biri ilerici, çağdaşlaşmadan yana, kısmen bilimsel olmakla birlikte daha çok mistik eğilimli bir nitelik taşıyordu. Diğeri ise tutucuydu; kesin kurallara bağlılıktan yanaydı; dinsel inançları ve eskiden kalma geleneklerin öncelikli tutulması gerektiğini savunuyordu. Eskiden kalma geleneklerin ve kuralların neler olduğunu açıkça sayıp dökülmüyordu ama bunların değişmez ve hiçbir güç tarafından değiştirilemez olduğu, her masonun zaten bunları çok iyi bildiği ileri sürülüyordu.

Bu birbirine karşıt iki akım nedeniyle İngiltere'deki Masonluk 18. yüzyılın ortalarında kesin bir bölünmeye uğrarken, yalnızca Büyük Britanya adasına özgü kalmamış olan Spekülatif Masonluk Kıta Avrupası'nda bambaşka bir kimlik edinme yolunu tuttu. Başlangıcından bu yana yaklaşık dört yüzyıl geçmiş olmasına karşın, Rönesans'ın etkisi asıl şimdi belli oluyordu. Aydınlanma Çağı gelip çatmıştı. Tıpkı bir pamuk tarlasında kendi içinde kızışmış tohumların birbiri ardınca patlaması gibi, yüzyıllar boyunca baskı altında sinip kalmış olan çeşitli düşünce akımları ayrı ayrı yeşeriyordu.

Bu akımlardan birine kendini kaptıran aydınlar, kendi çevrelerinde yeterli sayıda yandaş bulur bulmaz hemen örgütlenmeye girişiyordu. Bu kişiler, günümüzün tutucularının terimiyle birer anarşistti. Çünkü geniş halk kitlelerinin alışagelmemiş olduğu türden, hayli yaban düşünüler oluşturuyorlardı. Çağlar boyunca toplumlarda en üstün ve en saygın olarak benimsenmiş kurumlara bile ağır eleştiriler yöneltiyor, hatta bu kurumları alaşağı etme tasarımlarından söz ediyorlardı. Bu örgütlerde oluşturulan yeni düşünülerin geniş halk kitlelerince anlaşılamaz ve yadırganır bir nitelik taşıması, bu kurumların örgütsel yapılarının mutlaka ezoterik olması zorunluluğunu getiriyordu. Çünkü bu örgütlerin hepsinin de yandaşı az, karşıtı çoktu.

İlk örgütsel yapılanması İngiltere'de sağlanmış olan Masonluk, Kıta Avrupası'ndaki bu çeşitli akımlara karşı kendini koruyamadı. Bunun iki temel nedeni vardı. Birincisi, İngiltere'deki Masonluk, örgütsel yapılanması, kuralları ve yöntemleri bakımından Spekülatif Masonluğun Operatif Masonluk ile iç içe olmak üzere yürütülmesini öngörerek oluşturulmuştu. Bu yapı, kuralları ve yöntemleri, Kıta Avrupası'nda gelişen salt spekülatif nitelikli Masonluğa uymuyordu. Diğeri ise, gene aynı nedenle içerdiği öğretimin kapsamı daha şimdiden yetersiz kalıyordu.

Resim: Fransa Geoffrin salonunda aydınlanma üzerine bir okuma oturumu - 1755

Dolayısıyla Kıta Avrupası'ndaki Masonluk çevresinde gelişen düşünü akımlarından etkilendi ve kendi payına düşeni aldı. Gerek ilkelerinde, gerek yöntemlerinde, gerekse öğretiminin kapsamında birtakım değişiklikler başgösterdi.

İngiltere'deki masonların korktukları başlarına gelmişti. Kıta Avrupası'nda, İngiltere'dekini hızla sollayıp geçen, sonra da bambaşka bir doğrultuya yönelen bir diğer Masonluk doğdu. İş bu kadarla da kalmadı; Bu Masonluk atılmacıydı, aydınlıkçıydı, daha da önemlisi yenilikçiydi.

Bu tür bir Masonluğun taşıdığı nitelikler, hele yenilikçilik, kendi içinde tutarlı bir homojenlik sergilemesine olanak tanımıyordu.

Herhangi bir yerde bir "yenilikçi" kendi görüş ve tutumunu yaygınlaştırabilmek için belirgin kurallara bağlayınca, ondan daha yenilikçi olan bir diğerine oranla geride kalıyor, kendi kendini durağanlığa itmiş, dolayısıyla kendi kendisiyle çelişkiye düşmüş oluyordu. Kendi içindeki bu çelişki giderek örgütsel varlığını koruyamamasına yol açıyor, yitirilen bu varlığın üzerine ya daha ilerici olan ya da tutuculuğun daha güçlü olduğunu benimseyen bir diğeri oturuyordu.

Tutucu Masonluk ise tutarlıydı. Henüz **"liberal"** niteliğini kazanamamış olan diğer tüm Masonluklar kendi içlerinde bile denge kuramamıştı.

İngiltere'deki, o dünya yüzünde henüz hiçbir zaman güneşin batmadığı ülkedeki tutucu kanatta yer alan masonlar bu fırsattan yararlanmasını bildi.

İlerici ve çağdaş olanlar kendilerini yenilenmeye kaptırmamış, belli bir noktada durabilmiş, böylece belki de kendi belirlemiş oldukları ilkelerden hiç olmazsa yenilikçiliği göz ardı ederek çiğnemiş olsalardı, İngiltere'deki Masonluğun tutucu kanadı kendi adasında sıkışıp kalarak Kıta Avrupası'na sokulamayabilirdi.

Fakat evrensel yasalar geçerliliğini korudu ve dünyanın her yanında temelde birbirine zıt iki ayrı tür Spekülatif Masonluk ve bunların her ikisinin çevresinde kimisi birer uydu gibi dönüp dolanan, kimisi de belirgin bir rotaya oturmayıp oradan oraya sıçramayı sürdüren, irili ufaklı çeşitli Masonluklar oluştu.

Toplumda bu gibi çalkantılar, genellikle bunlarla doğrudan bağlantılı olmayan, fakat temellerinde benzer nedenlerden kaynaklanan daha başka, çok daha büyük boyutlara varan bir oluşumdan etkilenir. Bu büyük oluşum, önceki çalkantıların bir süre için durulmasına yol açar. Bir tencerede fokurdayarak pişen aşın kepçe ile şöyle bir karıştırılmasından sonra bir süre için kaynamanın durması gibi…

Toplumsal yapıda kaynamayı bir süre durduran üç temel etkenden söz edebiliriz: Bunlardan biri eylemsel çatışma ya da savaş, bir diğeri ekonomik kriz, öteki de beklenmedik ve olağanüstü sayılabilecek bir bilimsel ya da teknolojik gelişmedir. İçlerinden herhangi ikisinin hatta her üçünün topluca bir araya geldiği de olur.

Kıta Avrupası, 18. yüzyıl sonlarında ve 19. yüzyıl başlarında böyle bir dürtünün etkisinde kaldı. Önce Büyük Fransız Devrimi, hemen ardından da tüm Avrupa'da bin yıl öncesindeki siyasal düzenin peşinde koşan **Napoleon Bonaparte**'ın imparatorluğu… Adayı kıtadan ayıran su, İngiltere'yi bu dürtülerin her ikisinin de Büyük Britanya'ya bulaşmasını engelledi. Öncesinde **Prusya Kralı Büyük Frederik**'in dağılmak üzere olanı toplama çabaları zaten hiçbir işe yaramamıştı. Dolayısıyla Kıta Avrupası'nda Masonluk dağılmakla kalmadı; paramparça oldu.

Yaklaşık altmış yıldan beri varlığını ikiye bölünmüş olarak sürdüren, bu yüzden dış ülkelerde yeterince güç kazanamayan İngiliz Masonluğu kendini toparladı; görünüşte de olsa kendi içindeki bütünlüğünü sağladı. **İngiltere Birleşik Büyük Locası** kuruldu. Bu kuruluşun başına geçen İngiltere kralı, ülkesinin gerek dış politikasını gerekse uluslararası ekonomik stratejisini Masonluk ile özdeşleştirdi. İşte bu aşama, İngiltere'deki Masonluğun tutucu kanadının fırsattan yararlanmasını bildiği andır.

Böylece Anglosakson Masonluğu'nun oluşumu gerçekleşti.

Anglosakson Masonluğunun en önemli ilkesi, İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın kuruluş protokolünün 3. maddesinde yer alıyordu: ***"Masonluğun tüm çalışmaları, mesleğin özgün landmarklarına, yasalarına ve geleneklerine uygun bir şekilde yapılıp yürütülecektir."***

İngiltere Birleşik Büyük Locası böyle diyordu ama 1815 tarihinde yürürlüğe koyduğu yeni temel yasası tümüyle spekülatif bir nitelik taşıyordu. Bu yasanın, Masonluk mesleğinin, yani Operatif Masonluğun özgün yasaları ve gelenekleriyle uzaktan yakından hiçbir ilgisi yoktu; benzerliği olduğu bile söylenemez.

İngiltere Birleşik Büyük Locası tarihin hiçbir döneminde kuruluş protokolünde sözü edilen mesleğin özgün landmarklarının, yasalarının ve geleneklerinin neler olduğunu açık seçik bir şekilde ortaya koymadı. Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere, 19. yüzyıl ortalarında birçok ülkede mason yazar ve araştırıcılar bu konuda kendi görüşlerini belirledi. Gene başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere birçok ülkede kurulan büyük localar belli bir ***"Landmarklar Listesi"***ni kendi genel kurulunun onayı ile benimseyerek yürürlüğe koydu. İngiltere Birleşik Büyük Locası ise bu bakımdan kendisini bağlayıcı bir söz etmekten kaçındı. [Bu konu "Masonlukta Landmarklar ve Eleştirileri" başlıklı yazıda okunabilir.]

Fotoğraf: İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın Londra'daki merkez binası

19. yüzyıl ortalarında, çağın koşulları uyarınca gerek Eski Yükümlülükler gerekse Tutucu Masonlukta üzerinde bir türlü tam bir uyuşmaya varılamayan Landmarklar hayli eleştirildi. Bu kez Liberal Masonluk cephesinde yer alan kuruluşlar kendilerini güçlü görmeye başladı. Bu cephedeki obediyanslar gerek tüzüklerinde gerekse ritüellerinde birtakım değişiklikler yapmaya yöneldi. Önce çağın gerekleriyle uyum içinde olmayan öğelerin, sonra dogmaların ayıklanmasına girişildi.

Bu konuda yine Fransa'daki mason kuruluşları başı çekti. Fransız etkisinde kalan diğer obediyanslar onları izledi.

Fransa Büyük Doğusu bu bakımdan hayli ileri gitti. Herhangi bir şekilde bir dinsel inanç çağrışımı yaratabilecek her türlü öğeyi aşamalı bir şekilde gerek tüzüklerinden gerekse ritüellerinden çıkardı.

Fransa Büyük Locası ise bu tutumu aşırı buldu ve belli bir ölçüde Masonluğun evrensel boyutta benimsenmiş geleneklerine bağlı kaldı. Fakat konu kadınların Masonluğa alınıp alınmamasına gelince, bu bakımdan ilk olumlu adımı atan Fransa Büyük Locası oldu.

Türkiye'deki Liberal Masonluk, 20. yüzyıl başlarında ılımlı nitelikli Liberal Masonluk ilkeleri üzerine oturdu.

Fransa Büyük Doğusu'nun başını çektiği aşırı nitelikli Liberal Masonluk ise kendi tutum ve ilkelerini başkalarına da kabul ettirmeye kalkışmadı. Bu dostluk havası, zor da olsa bir ortak gelişime yönelirken, Birinci Dünya Savaşı Kıta Avrupası'ndaki Masonluğun bir kez daha dehşetli bir darbe yemesine neden oldu.

İngiltere, Kıta Avrupası'ndaki uluslar burnunun dibinde birbiriyle boğuşurken, aslında savaşa girmiş olmasına karşın, sıcak çatışmaların doğrudan yer almadığı ender ülkelerden biriydi. Dolayısıyla, Kıta Avrupası'ndaki mason örgütleri yine paramparça olurken, İngiltere Birleşik Büyük Locası hemen hiç yıpranmadan gücünü sürdürmeyi başardı.

Bir kez gelişmeye başlamış olan Liberal Masonluk varlığını korumalıydı. Bunun için sıkı bir güç birliği gerekliydi. Dolayısıyla savaş biter bitmez kollar sıvandı ve kısa bir süre içinde **Uluslararası Masonluk Birliği (A.M.I.)** kuruldu.

İngiltere Birleşik Büyük Locası, geçmiş yüz yıl boyunca Liberal Masonluk'tan hiç bu kadar çok çekinmemişti. Birlik, İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın politikasına ters düşüyordu. Otoritesini zedelerdi. Nitekim daha önce Amerika Birleşik Devletleri'ndeki obediyanslar kendi aralarında birleşerek bir ulusal mason konfederasyonu kurmaya yöneldiklerinde, İngiltere Birleşik Büyük Locası böyle bir girişimin Masonluğun eski geleneklerine aykırı olacağı konusunda bazı büyük locaları ikna etmiş, konfederasyon tasarısı suya düşmüştü.

Böylece İngiltere Birleşik Büyük Locası dünyanın en büyük obediyansı olma niteliğini elde etmişti. Bu büyüklük, İngiltere Birleşik Büyük Locası için **"ana büyük loca"** olma savını destekleyen öğelerden biriydi.

Uluslararası Masonluk Birliği'ne katılan obediyanslar tarihten ders almayı bilemedi. Liberal Masonluk cephesinde 18. yüzyılda yaşanmış olan çelişkilerin bir başka türü 20. yüzyılın ikinci çeyreğinde yeniden yaşandı. Dünyada tarih boyunca gelmiş geçmiş en büyük ve en yaygın ekonomik krizin eşiğine gelinmişti. Masonlukta benimsenmesi gereken temel ilkeler üzerinde aralarında tam bir uyum sağlayamayan obediyanslar, bir de geçen savaşın sorumluluk faturasını birbirlerine çıkarmaya kalkışınca, aralarında yine çözülmeler baş gösterdi.

Hele bir de Masonluktaki en önemli simgesel terimlerden biri olan "Evrenin Ulu Mimarı" kavramının tüzük ve ritüellerde yer almasının zorunlu ya da serbest olması konusunda tam bir uzlaşmaya varamayınca, obediyanslardan bazısı birlikten ayrılma yolunu tuttu.

İngiltere Birleşik Büyük Locası elbette bu fırsatı da değerlendirdi. Yine İngiltere kralının aynı zamanda büyük locanın başında olduğu bu dönemde, Masonlukta kısaca **"Tanıma Koşulları"** olarak anılan ünlü bildirgesini ilân etti.

Dünya ekonomik krizinin eşiğindeyken 1929 yılında ilân edilen bu bildirge, ardından İkinci Dünya Savaşı'nın eşiğinde İskoçya Büyük Locası ve İrlanda Büyük Locası'nın katılımıyla 1932 ve 1938 yıllarında genişletildi. Birtakım hususlara açıklık getirildi. Fakat İngiltere Birleşik Büyük Locası bu bildirgelerin kapsamında da "Masonluğun Landmarkları"ndan kapalı olarak söz etmeyi sürdürdü. Dolayısıyla bu bildirgeler Anglosakson Masonluğu'nun temel ilkelerini yansıtıyordu ama Landmarklar ile özdeşleşmiyordu.

İngiltere İkinci Dünya Savaşı'na da katıldı. Fakat yine -birkaç bombalama olayını saymazsak- savaşın ağırlığı Kıta Avrupası'nın üzerine yığıldı. Liberal Masonluk cephesindeki obediyanslar bir kez daha yıkıma uğradı. Bu arada bir yandan Faşizm ile Nazizm, diğer yandan da Komünizm Masonluğa karşı amansız bir savaş açmıştı. Bu durum, iki yüzyıldan bu yana Masonluğu en büyük düşmanı olarak ilân etmiş olan Katolik Kilisesi'nin de işine geliyordu.

Liberal Masonluk Avrupa'da can çekişiyordu. Eğer Türkiye'deki duruma bakarsak, o sıralarda Türk Masonluğu zaten uykuya yatmıştı.

Anglosakson Masonluğu ise, bir yandan dünya çapındaki yaygınlaşmasını rahatça sürdürürken, diğer yandan da İkinci Dünya Savaşı'ndan büyük ölçüde yıpranmış olarak çıkan örgütleri kendi cephesine çekiyordu.

Fotoğraf: 2. Dünya Savaşı'nda Hitler halkın içerisinde

1948 yılında ***İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi*** ilân edildi. Fakat 1949 yılında İngiltere Birleşik Büyük Locası ise düzenli olarak masonik tanışma ve ortak çalışma dileğinde bulunan, fakat liberal nitelikli masonik tutumlarından caymayan birtakım mason obediyanslarına sert bir dille, âdeta aşağılayarak yanıt verdi.

1950 yılında, Uluslararası Masonluk Birliği bir daha toplanmamak üzere dağıldı.

Kendisini Anglosakson Masonluğu'nun ana büyük locası olarak ilân eden, üstelik bu niteliği dünya yüzündeki çoğu mason örgütlerince ve tüm mason nüfusunun dörtte üçü gibi bir oranda onaylanan İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın Masonluk anlayışını ortaya koymadan tüm bu tarihsel oluşumları kavrayamayız.

Fakat bundan önce Türkiye'deki Liberal Masonluk ile Anglosakson Masonluğu arasındaki çelişkinin politik ve ekonomik nitelikli nedenlerini göz ardı ederek, salt masonik nitelikli gerekçesini ortaya koyalım.

Bu gerekçenin bir kilit sözcüğü vardır: **DÜZEN.**

Masonluk bir düzen (intizam) kurumudur. Bu nedenle, Masonluğun her türünde düzen çok önemli bir kavram, çok değerli bir olgudur.

Masonlukta düzen, pek özet olarak ***"Masonluğun gerekleriyle uyum içinde olma durumu"*** diye tanımlanabilir. Söz konusu olan "Masonluğun gerekleri", amaçlar, ilkeler, örgütlenme ve çalışma yöntemleri ile geleneksel kurallardan oluşur. Bir masonu gerçekten de **"mason"** yapan, bir mason kuruluşunun gerçekten de bir **"masonik örgüt"** olmasını sağlayan, gerektiğince düzenli (muntazam) oluşlarıdır.

Bir mason örgütünün düzenli sayılabilmesi için üyelerinin tümünün düzenli olması gerekir. Bir masonun bireysel düzenini sağlayan ilk koşul da, düzenli bir masonik örgütün üyesi olmasıdır.

Dünyadaki mason kuruluşları arasındaki çelişki ve uyuşmazlık, "düzen" kavramının ayrıntıları üzerinde aralarında tam bir uyuşma bulunmamasından kaynaklanmaktadır. Bu, Anglosakson Masonluğu ile hem genel olarak dünyadaki hem özel olarak Türkiye'deki Liberal Masonluk için de böyledir.

İşte buna Masonluktaki simgelerden bir örnek:

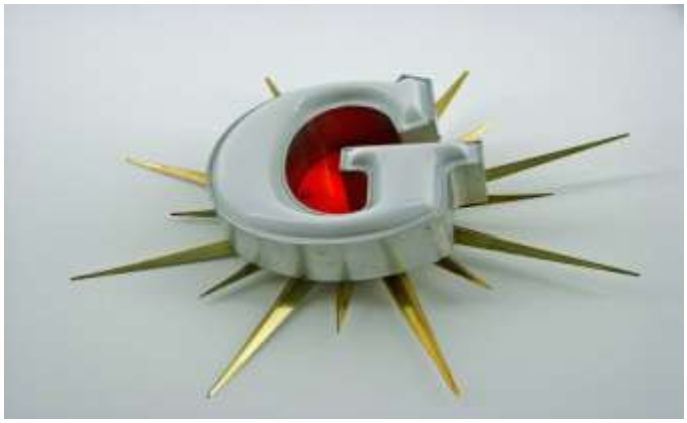

Simge görünümü bakımından aynı; yorum ve değerlendirme çok farklı.

Anglosakson Masonluğu'nun Tutumu ve Görüşleri

Bu çalışmanın bu aşamasında izlenebilecek iki yöntem vardı. İlki Anglosakson Masonluğu'nun tutum ve görüşlerini yorumsuz olarak vermek. Nitekim bu yazının 1999 tarihli özgün versiyonu öyledir. Ancak bu yazıda Liberal Masonluk'taki görüşün de eklenmesi yararlı bulundu.

- Her büyük locanın kökeni düzenli olmalıdır; yani yasal olarak gereğince tanınmış bir büyük loca veya **düzenli** bir şekilde oluşturulmuş en az üç loca tarafından kurulmuş olmalıdır.

  Buradaki "kökenin düzenli olması" sözüyle ne denilmek istendiği sonradan anlaşılıyor. Ardından gelen "yasal olarak gereğince tanınmış" ne demek. Hangi yasa? Gereğince tanınmış sözü ile de İngiltere Birleşik Büyük Locası tarafından denilmek isteniyor. En az üç locaya bir diyecek yok ama buna "düzenli bir şekilde oluşturulmuş" koşulu eklenince, Anglosakson Masonluğu'nda bunun anlamı konsekrasyondur. Bu ise dinsel esinlenmeli ve içerikli bir törendir ve Liberal Masonluk'ta kabul edilemez.

- Evrenin Ulu Mimarı'na ve onun vahiy yoluyla iletilmiş dileğine inanmak, üyelik için zorunlu bir koşul olmalıdır.

  Bu söz "Evrenin Ulu Mimarı" kavramını teist nitelikli bir dinde benimsenen ve inanılan Tanrı ile özdeşleştirmektedir. Oysa Liberal Masonlukta herkes dinsel inancında ya da böyle bir inanç sahibi olmamakta özgürdür. Masonların vicdan özgürlüğü böyle bir zorlama ile engellenemez.

- Masonluğa girenlerin **Kutsal Kitap** üzerine veya gözlerini ona bağlayarak ant içmeleri zorunludur.

  Böyle bir koşul, masonları önceden belirlenmiş bir dinsel inanç sahibi olma zorunluluğu altına sokar. Özgürlüklerini ortadan kaldırır.

- Büyük locaya ve her locaya yalnızca erkek üye alınabilir. Her büyük locanın, karma localar ya da kadınları da üyeliğe kabul eden kuruluşlar ile hiçbir masonik ilişkide bulunmaması gerekir.

  Bu koşul Liberal Masonluk cephesinde de her obediyansın kendi bünyesi çerçevesinde geçerli tutabileceği bir kuraldır. Fakat ilişkinin yasaklanması kabul edilemez. Çünkü bu tutum evrensel nitelik taşması gereken Masonluğa aykırı bir ayırımcılıktır.

- Büyük Loca, yönetimi altındaki localar üzerinde egemen jüridiksiyon oluşturmalıdır. Yani, simgesel dereceler üzerinde tek ve tartışmasız otoritesi bulunan, sorumlu, bağımsız ve öz yönetimli bir organizasyonu olmalıdır. Bu otoriteyi her ne şekilde olursa olsun bir "süprem konsey" ya da bu dereceler üzerinde bir denetim ve gözetim yetkisi olduğunu ileri süren bir başka güç ile paylaşmaması ve ona devretmemesi zorunludur.

  Türkiye'deki Liberal Masonluk açısından, -her ne kadar Türk Masonluğu'nun tarihinde özellikle 1948-1957 yılları arasında böyle bir durum söz konusu olmuşsa da- günümüzün ortamında bu bağlamda sorun yoktur. Ancak genel olarak Liberal Masonluk'ta böyle bir zorunluluk kabul görmeyebilir.

- Masonluğun **Üç Büyük Işığı**'nın **(Kutsal Yasa Kitabı, Gönye ve Pergel)**, ***-en başta Kutsal Yasa Kitabı olmak üzere-*** büyük loca ve ona bağlı localar çalışırlarken, mutlaka bulundurulması gerekir.

  Gönye ve Pergel konusunda hiçbir mason kuruluşunun karşı çıkışı olamaz. Ancak şu Kutsal Yasa Kitabı konusu Liberal Masonluk çerçevesinde yer alan hiçbir mason kuruluşu tarafından kabul edilemez.

- Locada din ve politika konuları üzerinde görüşme yapılması kesinlikle yasaklanmış olmalıdır.

  Türkiye'deki Liberal Masonlukta bu bağlamda bilimsel yaklaşımlı, taraf tutmayan ve tartışma niteliği taşımayan anlatım ve görüşmeler toleransla karşılanabilmektedir.

- Eski Landmarklar'ın ilkelerine, geleneklere ve **"zanaat"**ın uygulamalarına kesinlikle uyulmalıdır.

  Daha önce defalarca belirtilmiş olduğu üzere, "Eski Landmarklar" denilen şeylerin neler olduğu açıklanmadığı sürece kabul edilmeleri olanaklı değildir. Burada "zanaat" denilen şey de Operatif Masonluk olduğuna göre, onun uygulamalarının ise günümüzdeki Masonlukta uygulanması diye bir şey söz konusu olamaz.

Anglosakson Masonluğu'nda bu konuda sonradan yapılmış açıklamalar da şöyledir:

"**Kökenin düzenliliği"** demek, bir büyük locanın, doğrudan İngiltere Birleşik Büyük Locası'nca kurulmuş ya da patent verilerek kurulması sağlanmış localarca oluşturulmuş bulunması demektir.

"Düzenli bir şekilde oluşturulmak" demek, daha önceden kurulmuş olan bir loca veya büyük locanın konsekrasyon yöntemiyle düzene kavuşturulması demektir.

"Evrenin Ulu Mimarı" terimiyle anlatılmak istenen kavram, tüm insanların babası olan, yaratıcı, düzenleyici, denetleyici ve yönetici, tek ve Ulu Tanrı, Yüksek Varlık'tır.

Evrenin Ulu Mimarı'na bir "yüksek varlık" olarak inanmanın yanı sıra, "ruhun ölümsüzlüğü"ne inanmak da, mason olabilmek için zorunludur. Ancak bu zorunluluk, yakın geçmişimizde özellikle İngiltere Birleşik Büyük Locası tarafından kaldırılmıştır. Bunun gerekçesi açıklanmamış ama tahmin edilebilmektedir. Bununla birlikte Anglosakson Masonluğu topluluğunda yer alan diğer büyük localardan çoğu daha önceden kabullenmiş oldukları bu koşulu kaldırmamıştır.

- **"Kutsal Yasa Kitabı"**, öncelikle Tevrat'ı da içeren İncil'dir. Ancak, inançların farklılığından ötürü, gerektiğinde şu kitaplar da kutsal yasa kitabı olarak localarda bulundurulabilir: ***Vedalar, Tripitaka, Kuran, Tao Teh King, Zend Avesta, Konfüçyüs*** kitapları.

  Liberal Masonluk'ta buna karşı bir diyecek yok. Toleransın genişletilmiş olması takdirle karşılanır. Fakat burada özellikle bazı Asya dinlerinin kitaplarının kapsam içine alındığı görülüyor. Bunun gerekçesinin emperyalist nitelikli bir ekonomik kaygı olduğu apaçık belli… Kapsam dışı bırakılmış din kitapları ile kitapları olmayan dinler ve inançlar ne olacak? Dinleri ve inançları tümüyle yadsıyan özgür düşünceciler zaten güya dışlanıyor.

- Barışı ve sosyal düzeni bozucu eylemlerde bulunan kişiler, mason localarına alınamaz.

  "Sosyal düzeni bozucu eylemler" konusu yoruma bağlıdır ve açıklama gerektirir.

- Her mason, ülkesinin yasalarına uymak zorundadır.

  Elbette. Ancak Masonluğun 1723 tarihli temel yasasının ikinci yükümlülüğüne bakacak olursak, masonların bireysel olarak yasalara aykırı girişimlerde bulunabileceği gibi bir yorum çıkar. Nitekim dikta ve totaliter rejimlerin getirdiği yasalara karşı çıkan masonlar çok görülmüştür.

- Dinsel ve politik sorunlar, hiçbir suretle localarda görüşülüp tartışılamaz.

  Burada da "sorun" sözcüğü çok önemlidir. Bunun yerine "konu" sözcüğü getirilecek olursa, localarda bunlar üzerine bilimsel nitelikli ve yan tutmayan çalışmalar yapılabilir. Nitekim yapılmaktadır da… Çünkü Masonluğun asal ilgi alanı "insanlık"tır. İnsanlık da tarih boyunca dinlerden ve politikalardan soyutlanamamıştır. Bunlar tümüyle Masonluğun dışında tutulursa, bu kurumun ilgi alanı kalmaz. Ancak localarda güncel politika ile ilgilenilmemesi ve masonlar arasında çekişme yaratabilecek sorunların tartışılmasından kaçınılması hem doğru hem gereklidir.

- Mason kuruluşları, politik konu ve olaylar üzerine görüş belirtemez ve açıklamalarda bulunamaz.

  Bu kural birçok mason kuruluşu için geçerlidir. Ancak Fransa Büyük Doğusu gibi buna uymayan hatta doğrudan politikayla haşır neşir olan mason örgütleri de vardır. İngiltere Birleşik Büyük Locası onları "düzensiz" sayar ama Liberal Masonlukta toleransla bakılır.

- Uluslararası nitelikte birtakım kuruluşlar oluşturulması ve toplantılar yapılması, Masonluğun temellerine aykırıdır.

  Bunun Masonluğun temellerine bir aykırılığı yoktur. Üstelik bir zamanlar böyle bur kuralı kendi evrensel otorite iddiasıyla ile sürmüş olan İngiltere Birleşik Büyük Locası da 2017 yılından bu yana uluslararası toplantılar düzenlemektedir.

- Tüm bu ilkeleri tartışmasız olarak benimseyip uygulamayan örgütler bir "mason kuruluşu" olarak tanınmayacaktır ve bunlarla hiçbir masonik ilişki kurulmayacaktır.

  Bu İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın Anglosakson Masonluğu çerçevesinde ile sürmüş olduğu bu kuraldır ama başta Amerika Birleşik Devletleri'ndeki büyük localar olmak üzere Anglosakson Masonluğu topluluğunda yer alan birçok mason örgütü bunu umursamamakta, İngiltere Birleşik Büyük Locası ise onların gücü karşısında pek ses çıkaramamaktadır.

Türkiye'deki Liberal Masonluğun Tutumu ve Görüşleri

Masonluk, tüm insanların, barış, gönenç ve mutluluğunu, insanın ve insanlığın sürekli evrimini sağlayacak yolları ve temel koşulları arayarak bulmaya çalışır. Bunun için masonların "özgür düşünce" ile gerçekleri aramalarını öngörür.

Masonluk, din ve politika ile uğraşmaz. İnsanlar arasında ırk, soy, renk, din, mezhep, dil, cinsiyet, ulus, sosyal sınıf, ekonomik düzey ayrılıkları gözetmez. Bireylerin ve toplumların her türlü içten inanışlarını saygıyla karşılar. İlerlemeyi, yükselmeyi, güzelleşmeyi amaç edinir. Bilgisizliğin, bağnazlığın, boş saplantıların, geriliğin ve tembelliğin giderilmesine çalışır.

Masonlukta bütün insanların özgür ve eşit oldukları, kardeş sayılmaları gerektiği temel ilkeler olarak benimsenmiştir.

Masonluğun temelleri şunlardır: Sevecenlikle başlayıp umutla süren tolerans; bireyin kendi benliğini tanıması ve ona güvenmesi; bireyin, kendisine gösterilmesini istediği sevgi ve saygıyı başkalarına göstermesi… Bu temellerin ancak **ÖZGÜRLÜK, EŞİTLİK ve KARDEŞLİK** koşulları altında oluşabileceği, bireyler arasındaki dayanışma ve karşılıklı yardımlaşma ile güçlendirileceğini benimsenmiştir.

Masonlukta, değişik siyasal eğilimlere, dinsel inançlara ve uygarlık tarihi boyunca ortaya konmuş olan çeşitli filozofik görüşlere bağlı olabilen masonların, bir arada ve düzen içinde çalışabilmeleri için; bu konularda, taraf tutarak özendirici ve yüceltici ya da aşağılayarak küçük düşürücü incelemeler, eleştiriler ve tartışmalar yapılamaz. Bu konuların değerlendirilmesi bakımından, her mason kendi özgür düşüncesi ve vicdanı ile başbaşa bırakılır.

Localarda, inançlar ve filozofik ya da toplumsal konulardaki öğretiler, yalnızca bilimsel yönteme dayalı çalışmalarla incelenebilir.

Localarda yapılabilecek bu tür inceleme ve çalışmaların sonucunda, örgütsel bir benimseyiş oluşturulmaz. Bir mason örgütü herhangi bir öğretiyi yayma işlevini üstlenmez.

EVRENIN ULU MİMARI kavramı bir simge olarak benimsenir. Bu konuda herhangi bir örgütsel açıklama yapılmaz. Her mason, bu simgeyi kendi bireysel düşünü ve yargılarıyla değerlendirmede özgür bırakılır.

Bütün mason kuruluşlarının, ayırım yapılmadan, birbirleri ile masonca ilişkiler içinde olmaları gerektiği bir masonik ilke olarak benimsenir ve savunulur.

Mason olmak isteyenlerin, Masonluğun amaçlarını, temel ilkelerini ve yöntemlerini anlayıp, kendi özgür buyrultularıyla benimseyecek ve başkalarına da anlatabilecek düzeyde kültürlü, çevrelerinde iyi tanınmış, iyi huylu ve dürüst kimseler olmaları gerekli görülür.

Özgür Masonlar Büyük Locası'nın benimsemiş olduğu bu tutum, Kadın Mason Büyük Locası dahil olmak üzere Liberal Masonluk topluluğunda yer alan diğer tüm obediyanslarca saygı ve beğeniyle karşılanmaktadır. Bu topluluk içinde yer alan obediyansların kendilerine özgü olmak üzere yer yer farklı ilkeleri vardır. Ancak söz konusu farklı ilkeler Özgür Masonlar Büyük Locası ile Kadın Mason Büyük Locası'nın yani Türkiye'deki Liberal Masonluk topluluğunun genel tutumuna ve Masonluk anlayışına aykırı değildir.

Günümüzde, Özgür Masonlar Büyük Locası ile Kadın Mason Büyük Locası'nın da üyesi oldukları uluslararası nitelikli bir masonik örgüt vardır: **CLIPSAS**. Daha önce belirtilmiş olduğu gibi, özgürlükçü, ilerici ve yenilikçi cephede sürekli bir denge ve tutarlılık sağlanabilmesi çok güçtür. Nitekim ara sıra **CLIPSAS** da içten içe kaynamakta, zaman zaman birtakım sorunlar hatta uyumsuzluklar ile karşılaşmakta, bunun sonucunda kurulması hayli zor olmuş kardeşlik zincirinde yer yer çözülmeler baş gösterebilmektedir.

Bu nedenle Fransa Büyük Doğusu gibi CLIPSAS üyeliğinden çekilmiş ancak çalışmalarını izlemeyi sürdüren obediyanslar vardır. Bu kanatta önümüzdeki yıllarda neler olabileceğini şimdiden kestirmek zordur.

Fakat CLIPSAS ve gerek Avrupa gerekse Latin Amerika'da var olan uluslararası örgütler dağılacak olursa, bunun da öncelikle Anglosakson Masonluğu'nun işine yarayacağından hiç kimsenin kuşkusu olmamalıdır.

Günümüzdeki durumu bir yana bırakıp **CLIPSAS** üyeleri olan mason obediyanslarının benimsemiş oldukları ortak ilkelere bir göz atalım:

Gelenekler, ritler, simgeler ve inançlar arasındaki farklılıklar göz önünde tutularak, "vicdan özgürlüğü"ne saygı gösterilmesi zorunlu tutulmalıdır.

Her loca ve her obediyans, kendi çalışmalarının**"Evrenin Ulu Mimarı Onuruna"** ya da **"Evrenin Ulu Mimarı'nın Koruyuculuğu Altında"** yapılıp yapılmayacağına, ayrıca Masonluğun Üç Işığı'ndan birinin de "Kutsal Kitap" olup olmayacağına karar vermekte özgür olmalıdır.

Tüm mason locaları ve mabetlerinin kapıları, tam ve yetkin bir locada aydınlanmış olan bütün masonlara açık tutulmalıdır.

Böyle olunca, ilkeleri arasında hemen hemen hiçbir fark olmayan Özgür Masonlar Büyük Locası ve Kadın Mason Büyük Locası topluluğu ile Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın topluluğu arasında örgütsel ilkeler bakımından da önemli bir sorun kalmamış olmaktadır. Yeter ki CLIPSAS'ın işin can damarına dokunan temel ilkelerine uyulsun.

Özgür Masonlar Büyük Locası, CLIPSAS'a resmen üye olmadan kısa bir süre önce bir evrensel bildirge yayımlamıştı. Son söz olarak bu bildirgenin konumuz ile yakından ilgili olan bazı bölümlerini gözden geçirelim:

Biz, evrensel, hümanist, özgürlükçü, barışçı, çağdaş ve evrimsel bir Masonluk anlayışını benimsiyoruz.

Mason birimleri, örgütleri, ritleri ve sistemleri arasında, Masonluğun evrensel amacına hizmet etmek ve bunun için çalışmak esas olduğu sürece, hiçbir neden ve gerekçe ile ayırım ve ayrıcalık gözetmiyoruz.

Tüm insanların ve tüm toplumların barış ve mutluluk ortamı olacak bir "İnsanlık İdeali"nin gerçekleştirilmesi için çalışmayı amaçlayan, üyelerinin de bu amaç doğrultusunda yetişmelerini ve bireysel çabalarını birleştirmelerini öngören tüm mason obediyanslarını, evrensel Masonluğun gerçek ve düzenli kuruluşları olarak tanıyoruz. Hepsine ve tüm üyelerine, kapılarımızı ve gönüllerimizi her zaman açık tutuyoruz.

Biz, Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin simgesel üç derecesinde çalışma yapıyoruz. Ancak diğer ritlerde ve farklı derecelerde çalışmakta olan diğer tüm mason örgütlerini de, aynı oranda saygın buluyoruz.

Bir mason locasının veya obediyansının kurulabilmesi ve "düzenli" niteliğini taşıyabilmesi için, Masonluğun evrensel amacından sapma göstermemesine ve öteden beri uygulanan asgari örgütlenme kurallarına uyulmuş olmasını gerekli ve yeterli buluyoruz.

Bir mason locasının ya da obediyansının gerçek ve düzenli bir loca ya da obediyans olarak nitelendirilebilmesi için, bazı mason kuruluşlarının kendilerine özgü olmak üzere benimsemiş oldukları ilkelerin ve yöntemlerin, aynen benimsenmiş olmalarını ya da benimsenmiş gibi gösterilmeleri koşulunu yerinde bulmuyoruz.

Her mason locasını birbirine, her mason obediyansını da birbirine eş değer sayıyor, uluslararası politikanın ya da ulusal ekonomik güç mertebesinin, veya ilgili ülkenin coğrafi konumunun ya da yönetim şeklinin ve tarihinin, mason obediyanslarının üstünlüğünü belirleyici etkenler sayılamayacağını öngörüyoruz.

Bir kimsenin mason olabilmesi için; ergin yaşta, özgür düşünce sahibi, dürüst, iyi ahlâklı, art niyetsiz ve samimi, Masonluğun ilkelerini ve amacını anlayabilecek düzeyde temel eğitim görmüş, gelişmeye ve örnek insan olmaya elverişli bir kişiliğinin bulunmasını hem gerekli hem de yeterli görüyoruz.

Mason olabilecek kişilerde başkaca birtakım zorunlu nitelikler aranmasını, her mason kuruluşunu kendi anlayışına bırakıyor, bu bakımdan da mason kuruluşlarının birbirlerini hor görmemelerini gözetiyoruz. Ancak biz, mason olabilecek kişiler arasında ırk, din, mezhep, inanç, dil, ulus, sosyal sınıf, töre ve ekonomik düzey farklılıklarından ötürü ayırım gözetilmesini, mason topluluğunu belli ve ayrıcalıklı bir zümrenin tekelinde tutma eğilimi olarak nitelendiriyor ve bundan sakınıyoruz.

Hangi ırktan, hangi soydan, hangi dinden ve inançtan, hangi ulus ya da toplumdan olursa olsun; tüm insanların, birbirlerini anlayış ve toleransla karşılayabildikleri sürece kardeşçe kucaklayabileceklerini, birbirlerine sevgi ve saygıyla bağlanabileceklerini, el ele ve omuz omuza birlikte çalışabileceklerini benimsiyor; tüm bunların dinsel ve ulusal duyguları zedelemeyeceğini, hatta hiç etkilemeyeceğini savunuyoruz.

Biz, şu anda yalnızca erkek üye kabul ediyoruz. Ancak kadınların Masonluğunu benimsiyor ve destekliyoruz. 1991 yılında kurulmuş olan ***KADIN MASON BÜYÜK LOCASI'nı, düzenli bir MASON OBEDİYANSI olarak tanıyoruz.***

Masonluğun evrensel ülküsünün gerçekleştirilebilmesi için; masonların ve mason olacak kimselerin, önceden belirlenmiş birtakım inanç ilkelerini benimsemeleri zorunluğu altında tutulmamaları gerektiğini, böyle bir tutumla Masonluğun ancak bir belli inançlar topluluğu olabileceğini ve belirli bir dinin ya da inanç sisteminin uydusu ya da aracı olmaktan öteye gidemeyeceğini, bunun da o dini ya da inanç sistemini benimsemeyen büyük insan kitlelerini dışlamak olacağını, böylelikle de İnsanlık İdeali'ne aykırı düşeceğini savunuyoruz.

Hiç kimsenin dinine, inancına ya da inançsızlığına, sosyo-ekonomik ve politik eğilim veya tercihlerine karışmamayı ve karışılmamasını öngörüyoruz.

Dinler, inançlar, politik sistemler ve sosyo-ekonomik düzenler arasında fark, ayrıcalık ve üstünlük gözetmenin, insanlar ve toplumlar arasında yalnızca çekişme, kavga ve düşmanlık yaratacağını, dolayısıyla Masonluğun bunların dışında kalarak birleştirici ve uzlaştırıcı olması gerektiğini ileri sürüyoruz.

Masonluğun, yüzyıllardan beri süregelen, kendine özgü yöntemleri ve gelenekleri bulunduğunu benimsiyoruz. Ancak bu yöntemlerin ve geleneklerin hiçbir zaman ve hiçbir ortamda değişmeyeceklerini ileri süren tutumlara katılmıyor, bu tutuculukların ancak Masonluğu çağın koşul ve gereksinmelerinin gerisinde kalmaya tutsak edeceğini düşünüyoruz.

Bu nedenle, artık anlamlarını ve geçerliliklerini yitirmiş olan yöntem ve geleneklerin terk edilebileceğini, bunların yerine getirilecek çağdaş yöntem ve uygulamaların yaygınlaşarak benimsenmeleri hâlinde gelenekselleşebileceğini, böylelikle Masonluğun evrimselliğini koruyacağını savunuyoruz.

Başka söze ne gerek!